

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 11.

V Gorici, dne 1. novembra 1927.

Leto V.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno
10 ltr. — Posamezna številka 1 ltr.

Uredništvo v Gorici, Via Carducci
7. II. nad. - Uprava v Trstu (3), Via
San Francesco d' Assisi 16. I. nad.

==== Ponatis je dovoljen le s popolno navedbo vira. ====

POSOJILNICAM NA ZNANJE!

Razne posojilnice z neomejeno zavezo v naših pokrajinah so ložile, da jim je previsoko odmerjena pristojbina za trgovsko obrtne zbornice, ki jo morajo plačati. To je nastalo radi tega, ker so davčni uradi odmerili omenjeno pristojbino na podlagi vseh ugotovljenih dohodkov kategorije B ne glede na to, od kod izvirajo ti dohodki, so li to namreč resnični čisti dohodki ali ne. Pri zadrugah z neomejeno zavezo namreč pride v kategorijo B čisti bilančni dobiček, znesek pasivnih obresti t. j. onih obresti, ki jih posojilnice plačujejo vlagateljem. V resnici pa bi bili morali davčni uradi vzeti za podlago odmerjenja pristojbine le dohodke kategorije B, zmanjšane za ves znesek pasivnih obresti.

Na podlagi tega se je »Zadružna Zveza v Trstu« pritožila na kr. finančno intendanco v Puli v imenu vseh posojilnic z neomejeno zavezo. Tej pritožbi je omenjena intendantca popolnoma ugodila in je pismeno odgovorila sledeče:

Zadružna Zveza v Trstu, ul. S. Francesco 16, I.

Predmet: Odmera pristojbine za trgovsko-obrtne zbornice.

V odgovor na Vaše pismo Vas obveščam, da sem naprosil, smatrajoč Vašo pritožbo za opravičeno, g. pokrajinskega davčnega inšpektorja, naj blagovoli dati vsem okrajnim davčnim uradom pokrajine točna navodila, da se prepreči napačna odmera pristojbin za trgovsko-obrtno zbornico v smislu kr. ukazazakona od 8. maja 1924. št. 750.

Intendant (podpis nečitljiv.)

P u l a, dne 21. oktobra 1927.

NAROČNIKI!

Naročniki, ki niso še poravnali naročnine za leto 1927., so naprošeni, da naročnino čimprej poravnajo, ker z letom 1928. se bo list ustavil vsem onim, ki bodo z naročnino zastali.

VINOGRADNIŠTVO.

GLAVNA NAČELA ZA OBREZOVANJE TRTE.

Obrezovanje trte je eno izmed najvažnejših opravil v vinogradu. Zato pa ne smemo poveriti tega dela vsakemu, ker za pravilno obrezovanje trte je neobhodno potrebno, da je dofitni, ki obrezuje trte, inteligentni delavec in razumen vinogradnik. Pred vsem mora dobro poznati vsa bistvena načela, po katerih se mora ravnati pri obrezovanju trte. Če je le mogoče, naj eden in isti vinograd eden in isti delavec vsako leto obrezuje, ker on najbolje ve, kaj je hotel doseči z obrezovanjem v prejšnjem letu. Pri obrezovanju bo opazil pri posameznih trtah, ali je dosegel ono, kar je s prejšnjim obrezovanjem želel doseči ali ne. S spretno roko bo popravil morebitne lanske napake in splošno bo laže zadel pravo kakor kdo drugi.

Obrezovanje trte je razumnemu vinogradniku zelo zanimivo delo, pri katerem čas hitro beži. Trte so njegove prijateljice, s katerimi se, preden jih obreže, dobro pogovori. Z bistrim in razumnim očesom najpoprej oceni moč trte, ker od moči trte je odvisno, ali jo bo na dolgo ali pa bolj na kratko obrezal. Potem pregleda, katero rozgo bo pustil za napanjalec in katero za palec. Ko je to določil in dobro preuhtal, šele začne obrezovati. Pri tem delu pa naj se ravna po sledečih načelih:

1) Trte, ki imajo močno raščo, obrezuj na dolgo, to se pravi puščaj na nji, bodosi na eni ali več napanjalcev ali palcev večje število oči. Pri nas je navada puščati na trti od 12 — 20 dobro razvitih oči, ne všteti onih speh na vznožju rozg. Ali je pustiti to število oči na eni dolgi, ali na več kratkih rozgah, tako zvanih palcih, je odvisno od plemenja trte, ker pri nekaterih trtah so zgornje oči, pri drugih zopet spodnje oči plodne. Tako n. pr. so pri rebuli in

rizlingu zgornje oči bolj plodne ko spodnje, dočim je pri žlahtnini obratno. Zato bi morali žlahtnino obrezovati na palce, kakor se to dela na Francoskem po tako zvanem Guyotovem načinu obrezovanja špalirjev. Zato bi moral vsak obrezovalec poznati vrsto trte, ki jo obrezuje. To je pa pri naših mešanih nasadih z mnogimi vrstami težko mogoče zlasti v jeseni in pozimi, ko so trte gole.

2) Vse napanjalce in pri kratki režnji tudi vsi palci morajo stati na dvoletnem lesu in ne smejo neposredno rasti iz starega lesu, ker znano je, da so one rozge, ki rastejo iz starega lesu, neplodne. Ker bi ga pri taki režnji postajalo deblo trte vsako leto daljše in višje, moramo pustiti malo nižje pod napanjalcem dve do tri oči dolg palec. Ta palec bo v naslednjem letu nosil rodni napanjalec in trta se bo znižala, ker bo ves les, bodisi star ali mlad, nad tem palcem takrat odrezan. Trta se seveda s tako režnjo pomladi in postane bolj krepka. Že iz namena, iz katerega puščamo palce, je razumljivo, da palec stoji na trti vedno nižje od napanjalca. Palce pa ni potrebno baš vsako leto puščati, vendar navadno to storimo, ker je z vsakoletnim puščanjem palca režnja zelo olajšana, ker odrežemo, ako se je na palcu razvila lepa rozga, ki je godna in prikladna za napanjalce, tako rekoč mehanično ves les, kar ga je nad tem palcem in še par škrkov s škarjami in trta je obrezana.

3) Pri režnji moramo paziti nadalje na to, da odrežemo tik ob starem lesu vse rozge, ki jih ne rabimo. Če pri režnji na to ne pazimo, bomo imeli bodoče polejte mnogo dela z mandanjem obilnih neplovnih poganjkov. Če bi tako obrezovali trte leto za letom, bi postal njihov stari les grčav in bi nutil raznim škodljivcem ugodnega zimskega skrivališča. Napanjalce in palce pa skrajšamo s poševnim rezom, ki ga izvršimo z o-

strimi škarjami par centimetrov nad očesom. Puščati daljše čokičke nad očesom, je nepravilno in škodljivo. Ta košček lesu se namreč do očesa posuši in v osušenem strženu sredi tega lesu se naselijo škodljivci zlasti gosenčice od grozdnega molja, ki se tu zabubijo in prezimujejo. Nastalih ran ni potrebno zamazati niti z voskom niti s čim drugim. Za odstranitev štorov na starem lesu se poslužujemo malih žagic.

4) Najboljši čas za obrezovanje trt je pozna jesen. Odlaganje s tem delom na spomlad, je nepravilno, ker takrat imamo dovolj drugih del na polju in v vinogradu. Jesenska režnja ima pred spomladansko to prednost, da se trte ne solzijo. Sicer pa solzenje samo na sebi ni škodljivo, le radi vlage, ki se cedi večkrat po rozgah navzdol, segnijo večkrat zgornje oči.

Just Ušaj.

—::—

GREBENČANJE TRT.

Pri tem opravilu položimo celo trto, ali samo en del njenega eno- ali večletnega lesu pod zemljo, da se ukorenichi. Tam, kjer le pod zemljo položene razge, ki jih zdaj imenujemo grebenice, segajo do površine zemlje, se razvije nova trta.

Grebenčanje je zelo star način razmnoževanja trt. Odkar imamo trtno uš, moramo grebenčanje žlahtnih trt popolnoma opustiti, ker pogrebenčane trte podležejo prej ali slej trtni uši. Trtna uš pri nas ni zginila, kakor se misli navadno; ona živi tudi na koreninah ameriških trt, katerim pa ne more prizadeli toliko škode, kakor našim domačim trtam. Tudi če bi v enem, ali drugem kraju trtna uš kedaj res zginila, se ne bi smela tam saditi domača trta in tudi ne grebenčati, ker je ponovno okuženje s trtno ušjo radi njene neizmerne plodovitosti, prav lahko mogoče.

Just Ušaj.

NAPRAVA MATIČNJAKOV.

Matičnjak imenujemo v vinogradništvu nasad ameriških trt za pridobivanje potrebnih kolči. Pri napravljanju matičnjakov moramo paziti na ta glavna načela:

1) Izbrati moramo prikladno zemljišče, ki bi odgovarjalo zahtevam one ameriške trte, katero hočemo saditi.

2) Pripraviti moramo zemljišče in skopati ga tako globoko, kakor je za vinograd potrebno.

3) Trte je saditi v vrstah in bolj daleč narazen, kakor navadno v vinogradu in sicer najmanj poldrugi meter v vrsti in 2 metra vrsta od vrste.

4) Saditi je močne in zdrave bilje, ali pa tudi ključe in pri tem delu postopati tako, kakor pri sadenju trt v vinogradu.

5) Ko so trte v drugem, ali tretjem letu dorastle in potrebujejo opore, jim jo moramo dati. Ta opora obstoji iz 3—5 m dolgih kolov, ali pa tudi iz žic.

Oskrba matičnjakov sestoji iz sledečih del:

1) Redno in dovoljno gnojenje in sicer vsaj vsako tretje leto.

2) Okopavanje in večkratna pletev. Ta dela najlaže izvršimo s plugom, ali ckopalnikom.

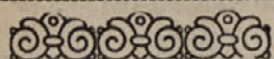
3) Mandanje in povezanje mladja h kolu ali žici.

4) Spravljenje pridelka ali obrezovanje. To delo se navadno spomladi izvrši, ker nikjer les ne prezimi bolje kakor na trti. Pri obrezovanju ne puščamo nobenih palcev, ampak režemo do gola. Tako nastane s časoma pri tleh grča ali glava.

Skropiti in žveplati v matičnjaku ni potrebno, ker ameriške trte ne trpijo ne na peranospori, ne na plesni.

Končno je samo ob sebi umevno, da moramo žično oporo po potrebi popraviti, ali segniti in polomljeno kolje izmeniti.

Just Ušaj.

ZIVINOREJA

Živinozdravnik Josip Gerbic:

PRAŠIČJA RDECICA V TEKOČEM LETU.

Strah ščetinarjev, to je prasičja rdecica, se je v letošnjem letu pojavila v veliko manjšem obsegu nego lansko leto. Medtem, ko so bile izgube lanskega leta radi pogina prašičev na naših kmetijah ogromne, mogli bi jih ceniti na sto in stotisoče, se je letos ta škoda zmanjšala zelo blagodejno. Res je sicer, da se je število ščetinarjev zmanjšalo morebiti na polovico v naših krajih in radi draginje na trgu ob priliki nakupa mladih pujskov, na drugi strani ljudi radi slabega vnovčenja lanskih pi-lanih živali ob priliki zimskega zakolja.

Letošnje leto ne prikazuje veliko ogromnih slučajev prašičje rdecice ko minulo; najti bi zamogli vzrok in pouk za bodoče iz sledečega razmotrivanja in opazovanja:

Minulo letošnje poletje, to je čas, ko bi naj začele moriti nalezljive bolezni prašiče po naših kmetijah, je bilo suho, da na žalost presuho za raščo pridelkov. Ali ni je sreče brez nesreče in tudi ne narobe: v hudi letošnji suši se niso mogle razviti glivice, katere povzročajo prašičjo rdecico, kajti pekoče solnce je največji sovražnik skritih bolezenskih kali, katere se nahajajo po okuženih dvoriščih in stajah. Za življenje in širjenje bolezenskih glivic izven živalskega trupla je neobhodno potrebna vlaga. **Vlaga podpira širjenje bolezenskih kali.** Iz tega dejstva in letošnjega veselega pojava o brezmoči prašičje rdecice bi se zamogli naučiti naši živinorejci, kakšnega pomena so suhe čiste slaje in suha dvorišča, na katerih ni videli gnojnice. V vlagi so gnezda bolezenskih kali in seveda tudi kali prašičje rdecice.

Dolgotrajno pekoče solnce leto-

šnjega poletja je učinkovalo kot vsestransko razkužilo nalezljivih ognjišč prašičje rdecice na naših kmetijah.

—::—

Živinozdravnik Josip Gerbic:

ZIVINOREJA V VINORODNIH KRAJIH.

Mislim pri tem na Brda in na Vipavsko dolino. Marsikdo bi podvomil, da bi se zamogla razviti kaj prida živinoreja tam, kjer dajejo vinorodni grički od sebe sladko rebulo. Res je, da je glavni pridelek Brd in Vipavske doline vino, toda, ako pogledamo nekaj statistike, pride-mo do prepričanja, da imajo tudi ti vinorodni kraji precej živinoreje.

Pa oglejmo si nekaj števil: Vipavski okraj, to je okraj trga Vipave, je redil že leta 1922. torej nedolgo po vojni 2091 krav mlekaric in 55 bikov, ajdovski okraj je imel že leta 1922. celih 2109 krav in 17 bikov, nižja Vipavska dolina do Renč je štela 858 krav in 15 bikov, Brda so štela istega leta 1597 krav in 12 bikov.

Tako kaže statistika iz leta 1922. Toda danes moramo lrditi, čeravno trenutno na žalost nimamo statistike pri rokah, da so številke že čisto drugačne in da se goji mnogo več nego v letu 1922. Hoteli smo samo dokazati, koliko ogromnega narodnega kapitala tiči v živinoreji naših vinorodnih krajev.

Na vse zadnje si vinogradnika brez živinoreje skoraj ne moremo misliti. S čim bi naj vinogradnik gnojil svoje trte, ako bi ne gojil goveje živine? Kdo bi mu prehranjeval mlečezobo deco, ako bi v hlevu ne mukala kravica? S čim naj bi si zabelil večerjo, ko zmanjuje prašičja mast, ako bi ne bilo v omari štruce masla? Vinogradnika, kateri ni obenem tudi živinorejec, si torej skoraj ne moremo misliti.

Drugo vprašanje je, kako skrbe li naši vinorejci za svoja živinčeta. Odgovor ni lahek. Čeprav dajejo te kravice vinogradniku vse one dobrrote, katere smo poprej naštel, so ponajvečkrat takole peto kolo pri hiši! Pojdi in poslušaj naše Brice in Vipavce (ne vseh, hvala Bogu), ko se pogovarjajo na nedeljo o svojih gospodarstvih. Ponajvečkrat bodeš slišal, kaj je vse trti treba, da bode dala dovolj sladkega mošta, koliko učenosti je treba, da bode imel sad dober duh in kako je treba skrbeti za klet, da ostane vino do poznega poletja tako ko vijolica. Pa o živinoreji? Ta je postranskega pomena! Kravj daš sena, pa ti da gnoj, mleko in telička in ako treba ti ta gnoj še potegne na vožičku v vinograd, ako si živalico naučil voziti.

Pač! Moramo razločevati nekoliko gornje Vipavce od doljnih pa tja proti Brdom. Prvi že skoraj ne spadajo med samo vinogradnike. Mnogo se tam nahaja tudi krasnih hlevov goveje živine lepe simondolske pasme. Imajo tudi lepo urejene mlekarne, česar nižji Vipavci in Brici ne poznajo. Pa porečete, gornji Vipavci imajo tudi več senožeči in laže prehranijo svoje živali. Ako treba, imajo pašnike, česar spodnji Vipavci in Brici ne poznajo. Vse prav in dobro, imajo pa v bližini mesto, kamor bi lahko brez truda oddajali svoje mlečne pridelke.

Koliko dni v letu je naš vinogradnik brez beliča v žepu? Posebno spodnji Vipavci in Brici obračajo svoje prazne žepe skoraj skozi celo leto in dan. Takrat, ko se jim posreči prodati pridelek t. j. vino, takrat že čakajo na iste pare trgovec z jestvinami, trgovec z obleko, davki pritiskajo in kmalu je premnog vinorejec suh ko lipa. Delaj in trudi se potem za nov pridelek v vinogradu, jemlji spet na upanje pri trgovcu!

Kako odpomoči? Kaj pa živinoreja v bližini mest? Ali res mora biti po vino-

rodnih krajih toliko slaborejenih krav po stajah, krmljenih le toliko, da se vzdrže pri življenju in da dajo le gnoj od sebe? Ali bi se ne dala mlečnost teh nebogljenih kravic zvišati? Kako naj slabo krmljena krava da od sebe toliko mleka, da ga bode dovolj za družino in še nekaj za prodaj?

Pa bi bila vendar odpomoč tu! Dolnji Vipavci in Brici nimajo dovolj senožeči, da bi dovoljno krmili svoje kravemlekarice, pa vendar poznam vinorodno vas, katere nima mnogo senožeči in vendar najdete tam krasno rejeno živino, ta vas je Vogersko. Ali se godi tam čudež, da je živina v splošnem na Vogerskem dobro rejena? Odgovor je na dlani. Imenovana občina porabi letno za pičo ogromno množino orehovih tropin, tega močnega krmila, katero se na žalost v drugih naših vinorodnih krajih, kjer je malo piče, vse premalo rabi. Nekateri vinorodni kraji tega močnega krmila niti ne poznajo, zadruga na Vogerskem ga naroči — po en vagon hkratu! Stroški, katere imajo živinorejci z nabavo orehovih tropin, se kmalu poplačajo. Saj daje krava po tem krmljenju izredno večje in boljše količine mleka, in tudi vrednost živinčeta samega zraste radi večje teže. Iz poprej imenovane občine, iz Vogrskega se izvozi dnevno v Gorico na trg velika množina mleka, tako da vinorejci dotične občine ne čakajo na sam eden pridelek, to je vino. Počom forsiranega krmljenja krav z orhovimi tropinami padejo dnevno lepi denarci Vogrcem v žepe, čeravno je ta vas izrazito vinorejska.

Ali bi ne mogli tudi živinorejci drugih vinorodnih krajev posnemati tega vzgleda? Brici! Spodnje Vipavci! Dajite svojim kravam močnega krmila — orehovih tropin, ker s tem, neverjetno zvišate mlečnost svojih krav! Skrbite za dovoz tega mleka na trg, pa bode več cvenka v hiši.

MLEKARSTVO

KAKO RAVNAMO Z MLEKOM IN MASLOM?

Oskrba mleka in masla je pri nas skoraj izključno delo gospodinje. Pri poslovanju z mlekom in maslom pa mora vladati največja snaga, kar je za doseg dobrega in zdravega ter trpežnega in okusnega masla neobhodno potrebno.

Največkrat se greši proti temu važnemu pravilu že pri molži. Snaga in red v naših hlevih je zelo pomanjkljiva. Živina leži na umazanem in neizkidanem ležišču, a iz gnoja in scalnice puhti smrad po celem hlevu. Mnoge gospodinje ne umijejo zadosno pred molžo niti vimena, niti svojih rok; a dobijo se tudi takšne gospodinje, ki splošno vime na pred molžo ne umijejo. Nesnaga, ki pride pri taki molži v mleko, se ne da niti z najfinejšim sitom popolnoma odpraviti iz njega. Slab zrak v hlevu za časa molže in nesnaga v mleku povzročajo slabo kakovost in trpežnost mleka in izdelkov iz njega. Koliko mleka se radi nesnage pri nas prezgodaj pokvari, in koliko sira se v Gorah napihne ravno radi nesnage pri molži! Še celo v snažnem hlevu je zrak okužen s klicami od glivic, ki povzročajo potem izpridenje mleka, oziroma mlečnih izdelkov in zato se niti v takih hlevih ne sme mleko predolgo držati, da se ne okuži. Zato naj se mleko takoj po molži odnese iz hleva. Snažno in čisto moramo držati tudi vso posodo in orodje, ki pride v dotiko z mlekom. Golide in ostala mlekarska posoda ter orodje bodi iz take snovi napravljena, da se lahko da temeljito očistiti. Lesene golide niso priporočljive, ker se les prepoji z mlekom ter s tem zadobi posoda slab duh, ki se da le težko odpraviti ali preprečiti. Posoda iz glazirane žgane glin, nadalje iz stekla in kositra so za hranjenje mleka najboljše. Na žalost so pa nače tako zvane latvice pregloboke in

zato se v njih smetana ne more tako popolno izločiti iz mleka, kakor v plitvih latvicah. V 18 — 36 urah je mleko v latvicah izločilo smetano ter se ta lahko pobere. Po vsaki uprabi moramo latvice oprati z vročo vodo.

Kisanje mleka v latvicah

Velik vpliv na mleko in maslo ima prostor, kamor se postavijo latvice z mlekom. Navadno se pri nas postavljajo v omare ali na predale v izbi, shrambi ali v kleli. Večkrat se hranijo v enem in istem prostoru tudi snovi, ki razvijajo slab duh kakor repa, krompir, slanina itd. Zato ni čudo, da zadobi v takih prostorih smetana slab duh, katerega zadobi potem neizbežno tudi maslo. Tudi v zaprtih omarah ne smemo držati mleka, ker se radi zaduhlega zraka v njih smetana v takih omarah vohne. Mleko moramo spravljati v posebni sobici, v kateri vlada toplota od 10 — 15 stopenj C, in ki se da po potrebi lahko prezračiti. Če je toplota nižja, kar se dogaja navadno pozimi, se mleko ne skisa in ostane sladko. Navadno se s posnemanjem smetane tudi predolgo čaka, češ, da bo smetane več in da se ista dobro skisa. To je pa napačno, ker kakovost masla s takim ravnanjem zelo trpi. Kakor že omenjeno, je najprimernejši čas za posnemanje 18 — 36 ur po molži. Godnost, kdaj je smetana za posnemanje zrela, se določi na dva načina. Po enem načinu se dataknemo s prstom smetane. Če je prst ostal pri tem suh, se je na smetani naredila že kožica in smetana je godna za posnemanje. Če je pa prst postal moker, pa smetana še ni godna za posnemanje. Drug način je ta, da odpahnemo s prstom od roba malo smetane. Če se smetana sama od sebe nazaj pomakne k robu posode, še ni godna za posnemanje. Če pa obstane na mestu, je pa zrela za pobiranje.

Pinjenje in gnetenje masla.

Za pinjenje smetane je najprimernejša toplota 17 stopenj C. Če je pozimi smetana bolj mrzla, jo moramo dogreti in skrbeti moramo s tem, da delamo v pinji v toplem prostoru, da smetana med pinjenjem ohrani to toploto. Poleti je smetana za pinjenje navadno pretopla. Za to jo moramo pred pinjenjem ohladiti. To najlaže storimo s tem, da denemo posodo s smetano nekaj ur pred pinjenjem v mrzlo vodo, katero moramo večkrat premeniti.

Pinjenje navadno traja 40 minut. Pri nižji toploti kakor 17 stopenj traja pinjenje več časa, medtem ko traja pri višji toploti pinjenje manj, ali zato ostane veliko masla v pinjenem mleku in tudi maslo ni tako dobre kakovosti, kakor če se držimo natančno gornje temperature. Če pinjimo naglo, pride v maslo mnogo mleka in zraka, ki ga tudi z dolgo trajajočim gnetenjem iz masla težko odpravimo. Če pa pinjimo počasi, pa

dobimo lepo zrnato maslo, ki ga je treba le malo gnesti.

Gnetenje se vrši z leseno žlico ali pa z valjerjem na nagneni deski. Maslo se pa ne sme predolgo gnesti, ker povzroča dolgo gnetenje masla plehek okus masla. Dobro maslo je trdo, se sveti in ni lepivo.

Navadno se maslo za trg ne soli. Le v slučaju, če ga mislimo dalje časa hraniti, ga nekoliko osolimo. Trideset do štirideset gramov fino zdrobljene soli zadostuje za en kg masla.

Pinj za masljenje je mnogo vrst. Dobre so več ali manj vse; le prednost moramo dajati onim pinjam, ki se dajo laže goniti in laže snažiti.

S tem sem opisal stari način izdelovanja masla s posnemanjem v latvičah. V prihodnji številki bom nadaljeval in opisal bom moderen in bolj priporočljiv način posnemanja mleka s posnemalnikom. (Dalje prihodnjič).

I. U.

SADJARSTVO

SADJARSTVO V ROMANSKI DOLINI.

Ko sem v zadnji številki tega lista opisoval naš izlet v Massalombardo, sem obljubil, da bom v prihodnjem listu bolj natančno opisal tamkajšnje moderno sadjarstvo. Za danes opišem sadjarstvo v Romanski ravnini; prihodnjič pa obrnem pozornost čitateljev na tamkajšnje sadjarstvo v brdovitih legah, kar bo radi sličnih razmer pri nas naše sadjarje še bolj zanimalo.

Obisk na posestvu »Cascinella«.

Dne 9. septembra smo popoldne obiskali moderno urejeno sadjarsko posestvo zvano »Cascinella«, ki je lasti ing. Borganinija. Po posestvu nas je vodil g. Morini, ki je duša tega posestva. Imeli smo le malo časa, a kljub temu smo imeli priliko videti marsikaj

posebnega, ker ta obrat je v marsičem različen od drugih.

Posestvo meri 45 ha in je celo en sam sadovnjak, kljub temu, da se je pred leti na celem posestvu sejal le riž, ki kakor znano potrebuje mnogo vode. Videti smo imeli priliko krasne nasade jablan, zasajene v peterokotu in v razdalji 10 m ena od druge. Goji se le malo vrst, a te so izbrane in sicer: Zlaja parmena, Gravenstajnovka, Mantovanka in Annurka. Drevesa so visokostebeljna in stoje v izmeni z nizkodebelnimi hruškami, ki so ceplene na kufinji. Tudi hruške se goje le v maloštevilni izberi in sicer Viljamovka (Ortolanka), Kleržo, Angulemka, Dunajski triumf, plemenita Krasanka, Esperinska bergamota in Dielova maslenka. Medtem ko smo ogledovali sadne nasade, so delavci obrezovali sadno drevje ter redčili in krajšali veje.

To je važno, ker če je krona pregosta, ne moreta solnčna svetloba in zrak med veje. S tem se rodne veje okrepijo in sad bo mnogo lepši in boljši. Če izvršimo režnjo že proti jeseni, je potem pozimi mnogo lažje škropiti sadno drevje proti raznim boleznim in škodljivcem. Tudi se manj porabi tekočine, ker se po nepotrebnem ne poškropi onega, kar pri režnji že tako odpade. Na zimsko škropljenje polagajo veliko važnost, kar je opazati tudi povsod drugod, kjerkoli se sadjarstvo po modernem načinu in intenzivno goji. Na posestvu so bila vsa drevesa obdana z lepivim pasom. Vse hruške zlasti pa vse zimske vrste so bile obdane s papirnatimi vrečicami, da se na ta način obvarujejo pred črvom, osami in drugimi škodljivci, ki bi drugače lahko poškodovali plodove. Gosp. Morini nam je pripovedoval, da se v zimskem času dvakrat drevje škropi, in sicer prvič v decembru in drugič v februarju. Obkrat se rabi 3 odstotno brozgo apnenega polisulfura v vodi. Med decembrom in februarjem pa poškropijo vse drevje z 8 odstotno razstopino antiparassita v vodi. S takim skrbnim negovanjem ostanejo vsa drevesa zdrava in prosta mahu in lišajev. Skorja dreves je gladka in zato ne morejo najti v nji skrivališč razni škodljivci, ki drugače tu prezimujejo in čakajo pomladi.

Kako se gojijo slive Burbank?

Že lansko leto sem omenil, da se v Romaniji poleg breskev, hrušk in jablan vedno več gojijo tudi slive zlasti od vrste, ki jo je vzgojil znameniti ameriški vzgojevalec novih vrst, Burbank. Isto se opaža tudi v brdovitih legah. Na Cascinelli smo videli 12 let star nasad teh sliv, ki daje na 700 drevesih povprečno 900 st洛夫 sliv. Lasnik nasada zelo ceni slive Burbank, ker rodijo vsakoletno in ne trpijo od poznih slani. Sad je tudi na trgu zelo priljubljen in se dobro proda. Manj so pa priljubljene slive Santa Rosa in Formosa. Tudi slive je zelo potrebno braniti pred škodljivci in

zlasti pred črvom. Škropljenje z svinčnim arzenatom najbolj koristi. Škropi se prvič, ko je drevje v cvetju, in drugič, ko je odcvetelo. Arzenat se rabi, če je v prahu, v pol odstotni in če je v pašti, pa v eno odstotni raztopini v vodi.

Kako se gnoji?

Ker je zemlja zelo rodovitna, se ne gnoji preveč obilno. Na tem posestvu porabijo pri sadatvi 2 — 3 kg mešanca in $\frac{1}{2}$ kg superfosfata in $\frac{1}{4}$ kg kalijeve soli. Ko drevje začne roditi, mu gnoje z zelenim gnojem, kar storijo s tem, da porrejo zeleni bob, kateremu pa pognojijo s superfosfatom in kalijevo soljo. Zemljišče pod drevesi preorjejo dvakrat na leto in sicer v začetku poletja in v jeseni.

Obisk posestva »Colletta«

To posestvo je last komendatorja Bonvicinija in meri 20 ha. Posestvo ima v najemu Cooperativa braccianti. Voditelj te zadruga je gospod Pavel Giovannini. Ta gospod nas je zelo prijazno sprejel ter nam zelo rad dal različna pojasnila. On nam je pravil, da je dalo to posestvo lanskega leta za 1.028.000 lir sadja poleg drugih pridelkov kakor grozdja, zelenjave itd. Tak dohodek se nam zdi naravnost neverjeten in preseleti vsakega obiskovalca, če tudi vsak, ki si ogleda nasade prvič, kar ostrmi nad bujnimi jablanami, breskvami in hruškami. Torej da vsak ha nad 50.000 lir kosmatega dohodka!

Ogromna rodovitnost jablan.

Kakor nam je pravil gosp. Giovanni, je dal ena in dvajsetletni sadovnjak, obstoječ iz 63 dreves vrste Karla, lansko leto 41720 kg jabolok, kar znaša na vsako drevo 948 kg pridelka. V drugem nasadu, zasajenim z vrsto Mantovanko, so napravili preteklo leto poizkus rodovitnosti. Neko drevo je dalo 84 zabojev po 17 kg jabolok, skupaj torej nad 14 st洛夫. Velikanska teža sadu je povzročila razpoke v deblu, katerega so morali po-

vezali, da se se razpoke zopet lahko zacelile. Pridelek jablan pa ni vsako leto enak. Zelo dober in bogat pridelek sledi skromnejšemu, a kljub temu lahko računamo, da da vsako drvo letno nad 4 in pol stota pridelka.

Zimsko zaliranje škodljivcev.

Na tem posestvu poškropijo vsa drevesa s 25 odstotno raztopino anti-parassita v vodi. To škropljenje izvršijo pozimi in sicer potem, ko so osnažili vsa drevesa z jekleno ščečjo in jih obrezali. Proti koncu februarja pa poškropijo še s 5 odstotno raztopino apnenega polsolfurja. Med cvetenjem pa poškropijo trikrat s svinčnim arzenatom.

Nasadi breskev.

Oskrbovanje in negovanje breskev je tako, kakor sem ga že opisal. Pozimi poškropijo breskve s 3 in pol odstotno raztopino modre galice in apna in sicer dvakrat: prvič v mesecu novembru in decembru in drugič v začetku spomladi, še preden začne popje poganjati. To škropljenje pomaga proti kržljivosti listja, ki tudi pri nas dela toliko škode. Proti listnim ušem se borijo z večkratnim škropljenjem s 3% raztopino kvasije v vodi brez vsakega dodatka mila. Raztopino napravijo z 48 urnim namakanjem kvasijevih trščič v vodi.

Tudi na tem posestvu so obrezovali jablane takoj po pobiranju sadu. G. Giovannini je povedal, da se radi zgodnjega obrezovanja popje bolj zredi in da je potem v prihodnjem letu večji pridelek. Gnoji se pa v obilnejši meri kakor na prej opisanem posestvu. Gnoji se vsako leto in sicer eno leto s hlevskim gnojem, drugo leto s kurjim perjem, katerega se veliko pridelava v Romaniji, kjer je kokošjereja na višku. Gnoja se porabi 1200 stotov na ha.

P. Vallig.

—:—

KAKO PRECENIMO VREDNOST SADNEGA DREVESA?

V tem članku hočemo preudariti razne načine za cenitev vrednosti starejšega sadnega drevja, ki daje še redne dohodke.

1. Najpreprostejši je Dohnahl-Lukasov način, po katerem se ceni vrednost po debelosti debla. Vsak centimeter debelnega obsega, zmerjen približno 1 meter od tal, se ceni na 1 L. do 3 L., kakor se pač cenilcu zdi drevo vredno z ozirom na razne okolnosti, ki dajejo drevesu večjo ali manjšo vrednost (podnebje, lega, zemlja, prostor, kjer stoji, starost, rodovitnost, splošno stanje, v katerem se drevo nahaja itd.)

Primer: Deblo neke 30 let stare zdrave rodovitne jablane, ki raste v izvrstnem sadnem kraju v srednje dobri zemlji, na zelo ugodnem kraju, meri v obsegu 1 meter od tal 75 cm. Za 1 cm se vzame z ozirom na ugodne odnošaje vrednost 1 L. 80 cent. Jablana bi bila torej vredna 1 L. 80 cent. $\times 75 = 135$ L. Ko bi bile okolnosti, ki bistveno vplivajo na vrednost drevesa, neugodnejše, bi morali vzeti za 1 cm debelnega obsega seveda razmeroma manjšo vrednost. Pri koščičastem drevju vzamejo navadno samo polovico do tretjine na označeni način dobljene vrednosti.

Ta način cenitve je sicer zelo preprost in lahek, a ni v vsakem slučaju pravičen, ker je mehaničen in se ozira samo na zunanost drevesa. S centimetrom v roki namreč ne moremo nikdar zanesljivo določiti resnične notranje vrednosti kakega drevesa.

2. Znani pomolog dr. E. Lukas skuša določiti pravo vrednost sadnega drevesa na ta način, da upošteva deset najvažnejših činiteljev, ki odločilno vplivajo na njegovo vrednost, in sicer: podnebje, lego, zemljo, prostor, splošno stanje drevesa, starost, vrsto, rodovitnost, tržno vrednost sadu in povprečni letni pridelek. Za vsak naštetih činitelj postavi pri cenitvi 0—5 pik (0 = slabo, 5 = prav dobro). Števila za vsak činitelj določenih

pik se končno sešijejo in cenijo pri pečkaslem sadju po 3, pri koščicastem pa po 2 L.

Primer: Precenili imamo prav listo jablano kakor v prvem slučaju in določimo sledeče vrednote:

1. za podnebje (zelo ugodno)	5 pik
2. „ lego (srednje dobra)	3 pike
3. „ zemljo (srednje dobra)	3 pike
4. „ prostor (prav dober)	5 pik
5. „ slanje drevesa (srednje)	3 pike
6. „ starost (30 let, srednja)	3 pike
7. „ vrsto (fina namizna)	5 pik
8. „ rodovitnost (dobra)	4 pike
9. „ iržno vrednost (dobra)	4 pike
10. „ povprečen pridelek (dober)	4 pike

Skupaj torej $39 \text{ pik} \times 3 \text{ L.} = 117 \text{ L.}$
Jablana bi bila torej vredna 117 L.

Tudi ta Lukasov način je kaj preprost, toda za splošno takisto malo uporabljiv kakor prvi, že iz tega vzroka, ker za nobeno drevo ne moremo dobiti večje vrednosti nego $10 \times 5 \times 3 = 150 \text{ L.}$, kar pa vendar v vseh slučajih ne odgovarja dejanskim razmeram. Pri obeh opisanih načinih namreč ni prave podlage za pravično cenitev in zato tudi tako določeni zneski ne odgovarjajo vselej resnični vrednosti.

3. V novejšem času so se jeli ozirati pri cenitvah na edino pravično podlago, t. j. na resnični čisti dohodek, ki ga donša kako drevo. Pri tem so pa zopet zagazili vsled napačnega računanja v drugo še večjo napako. Tako še dandanes marsikje določajo vrednost sadnega drevja po načinu kapitalizacije, češ, da je smatrati povprečne letne dohodke kakega drevesa za obresti od kapitala, ki ga zastopa dotično drevo.

Primer: Neka jablana donša na leto 50 L. čistih dohodkov. Ako smatramo teh 50 L. kot obresti od gotovega kapitala, bi znašal ta kapital po 4% obrestni meri 1250 L. Torej bi bila dotična jablana vredna 1250 L. — Žal, da je tak račun popolnoma napačen, ker dobimo na vsak

način previsoke vrednosti. Kdor tako računa, pozabi, da dohodek od kakega sadnega drevesa ni večni, ampak da jame prej ali slej pešati in naposled popolnoma preneha. Kapital pa, ki bi ga po takem računu potegnili za drevo, bi donášal neprenehoma obresti.

4. Popolnoma pravilna podlaga za pravično cenitev sadnega drevesa je čisti dohodek, ki ga bo drevo še dalo do svoje onemoglosti, v kolikor se da vnaprej določiti na podlagi dosedanjih izkušenj gledé dohodkov in drugih okolnosti.

Primer: Neka jablana daje ob dobri letini povprečno po 40 L. čistega donosa. Upošlevaje vse merodajne okolnosti, od katerih je zavisen razvoj in obstoj drevesa v prihodnosti, njega najvišja starost in rodovitnost, domnevamo, da bo dotična jablana rasla še 30 let in obrodila vsako drugo leto. Dala bo torej še 15 letin, ki jih cenimo povprečno po 30 L., torej skupaj $30 \text{ L.} \times 15 = 450 \text{ L.}$ Jablana je vredna tedaj 450 L.

Na videz in za preprostega računarja se zdi tak račun popolnoma pravilen. Če ga pa premislimo bolj natančno, bomo našli, da liči v njem vendar še velika napaka. Računali smo namreč, da bo drevo rodilo le 30 let in da bo dajalo vsako drugo leto po 30 L. čistega dohodka. Ako bi drevo torej ostalo na svojem mestu, bi dobival posestnik te dohodke v obrokih vsako drugo leto po 30 L. Imel bi tedaj šele čez 30 let skupaj vseh 450 L. Ako pa prejme ves ta znesek naenkrat takoj sedaj, dobi očitvidno preveč, kajti v 30 letih bi naraslo 450 L. po $3\frac{1}{2}\%$ na 609 L. Potemtakem bi dobil celih 159 L. preveč. Dobiti bi pa moral pravzaprav za drevo le znesek, ki bi naložen na obresti narasel šele v 30 letih na 450 L. Ta znesek dobimo s pomočjo diskontnega računa in znaša v našem slučaju po obrestni meri $3\frac{1}{2}\%$ 291 L. To je resnična vrednost dotične jablane.

Po »Sadjarju«.

ČEBELARSTVO.

VZIMLJENJE ČEBEL.

Vzamljenje čebel je zelo važno čebelarstvo opravilo. Če pri tem opravilu napravimo kakšno večjo napako, se ta bradko maščuje, ker nam čebele pozimi utegnejo pomreti. Nikdar pa ni poedina čebela toliko vredna, kakor v jeseni, v zimi in spomladi. Njeno vrednost povečuje poleg njene važnosti za obstoj družin še dejstvo, da je v tem času nenadomestljiva, ker matica ne leže pozimi jajčk. Da se nam pa posreči ohraniti čebelne družine čez zimo brez velikih izgub, moramo upoštevati sledeča navodila:

Dovoljna zaloga medu.

Čebelna družina porabi od novembra do začetka marca okoli 5 kg medu. Od tega časa naprej do prve obilnejše spomladanske paše pa potrebuje še drugih 5—7 kg medu. Torej moramo v jeseni vzimiti vsak panj z najmanj 10—12 kg medu v njem. Če ga ima kateri panj manj kakor toliko, se mu mora med dodati. V slučaju, da čebelar ne razpolaga z medom, more med nadomestiti s sladkorjem. V to svrhu se raztopi pri ognju potrebna količina sladkorja v vodi in sicer se vzame na vsak kilogram in pol sladkorja en liter vode. Napravljeno in ohlajeno raztopino je dati čebelam s pomočjo pitalnikov ali pa na krožnikih. Na površino raztopine je dati malo slame, da se čebele ne bodo potapljale v njo. Pita se zvečer. Raztopine se da lahko pet kg ob enem, ker toliko je zmožen močan panj znesti v eni noči iz koritca v satnike.

Močna družina in zdrava mlada matica.

Sposobne za vzamljenje so le one družine, ki so bile v septembru še toliko močne, da so številne čebele doobra zasedle vse satnike v plodišču. Če je družina bolj šibka, jo moramo združiti. Pri združenju moramo paziti, da ohranimo

le ono matico, ki je mlajša. Če najdemo kak panj, ki nima matice, ali pa ki ima matico-troiovnjačo ali pa na kakšen drug način onemoglo, ostarelo in nesposobno za leženje jajc, ga moramo ne glede na številnost družine združiti s takim panjem, ki ima zdravo in mlado matico. Splošno se moramo na kokavost matice še bolj ozirati kakor na številčnost družine. Sicer pa je že tako naravno, da imajo slabiči tudi slabe matice in le izjemno včasih ni tako. Torej močne družine z zdravo in mlado matico so glavni pogoj za uspešno in dobičkarno čebelarstvo. Zato združujte v jeseni slabiče v močne družine. Letos, ko je jesen tako lepa in topla, imate še čas za združitev.

Oprema panjev za zimo.

Čebele prezimujejo v čebelnjakih ali pa v zaprtih prostorih. Kakor ima vzamljenje v čebelnjakih gotove prednosti in gotove nedostatke, tako ima seveda tudi vzimovanje čebel v zaprtih prostorih svoje dobre in slabe strani. Glavna prednost vzimovanja v čebelnjakih je vedno dober zrak in neomejena mogočnost izkoristiti dober topel dan za izpusť čebel, da se otrebijo. Slaba stran vzimovanja v čebelnjakih je pa ta, da čebele porabijo več medu in da so izložene bolj vremenskim neugodam, kakor v zaprtim prostoru. Vzimovanje v zaprtim prostoru pa ima v glavnem to napako, da ne vemo prav, kdaj naj znosimo panje nazaj v čebelnjak. Če to napravimo prezgodaj, bodo čebele, ki so bile navajene toplote, trpele mraz, če bi po prenešenju nastalo zopet mrzlo vreme. V slučaju pa, da s povratkom panjev v čebelnjak preveč dolgo odlašamo, odtegnemo čebelam po svoji krivdi zgodnjo spomladansko pašo zlasti pa nabiranje prepotrebne obnožine. Če čebele vzimujejo v čebelnjaku, mora biti ta zavaran proti burji, pre-

pihu in vlagi. Ako pa vzimujejo čebele v zaprtem prostoru, mora biti ta prostor dovolj suh, topel, zračen in močno temen. Tudi miši ne smejo biti v njem. Če takega prostora nimamo, poslimo rajši čebele v čebelnjaku. S panji, ki jih vzimimo v čebelnjaku, postopamo tako-le: Satnike iz medišča, če tega še nismo storili, iznosimo v shrambo, kjer jih shranimo v zažveplane omare. Nato pokrijemo pod v medišču s slamo ali še bolje s plastjo časopisnega papirja. Isto tako zamašimo s slamo ali papirjem okence na medišču. Nato dobro zapremo s preluknjanimi ploščevinastimi zavornicami. To storimo radi tega, da bi ne izvabilo zimsko solnce čebele v drugače mrzlih dneh na dan in da ne morejo nepoklicani gosti v panj. Če ne stojijo panji prav tik drug ob drugem, jih pomaknemo tako, da se bodo dotikali. Ob prav mrzlih dneh pa zapremo tudi zavornice na čebelnjaku.

Oskrba čebel pozimi.

Po zimi je okoli čebel prav malo dela in oni čebelarji, ki so čebele pravilno vzimili, si lahko v miru in brez skrbi privoščijo v božičnih praznikih sladko medeno polico, ne da bi se bali, da njih ljubljenske stradajo in trpijo mraz. Vendar pa je potrebno tudi pozimi kdaj pogledati v čebelnjak, ako je tam vse v redu. Če opazimo proti spomladi, da ta ali oni panj buči, mu najbrž manjka vode. Ta se mu ob lepem in toplejšem vremenu lahko doda. Če opazimo, da ta ali ona družina trpi na griži, izrabimo najbližji topli dan za izlet in otrebenje in zlo bo prenehalo.

Končno omenjam še, da ne smemo spomladi prezgodaj odstraniti slame ali časopisnega papirja, ker bi se zalega lahko prehladila.

Just Ušaj.

GOSPODARSKI KOLEDAR

DECEMBER

Poljedelstvo: Kdor ni še preoral praznih, za spomladanske setve določenih njiv, naj ne odlašaja in stori to, ko vreme dopušča in dokler ne zmrzne zemlja v gornji plasti. Čimbolj se zemlja obrača, več nam vrača. Nobeno obračanje zemlje s plugom pa ne donaja toliko koristi kakor jesensko ali predzimsko. Zorana zemlja navzame čez zimo dovoljno vlage tudi v globokejši plasti, ki pride prav posebno v slučaju suše. Mraz zorano zemljo pretrese, kepe zdrobi in zrahlja. Kdor zorje že jeseni ali pred zimo svoje njive, opravlja spomladi mnogo lažje vse obdelovanje nego oni, ki obrača svoje njive čez zimo nezoran. Vse poljsko orodje, ki ga čez zimo ne rabiš, dobro očisti in shrani v suh prostor. Mokrota in vlaga škoduje orodju — leseni deli začnejo gniti, že-

lezni pa rjaveti. Pokvarjeno in polomljeno orodje popravi.

Živinoreja: Prvi mraz je tu. Ob nastopu mraza je treba posvetiti živini posebno pažnjo in skrb. Važno je, da so hlevi in svinjaki topli. V mrzlih prostorih potrebujejo živali več hrane in navi donajajo manj dohodkov. Primerna hlevska gorkota za vso živino znaša povprečno 15° C., prenizka je, če znaša manj ko 11° C.; previsoka pa, če znaša nad 18° C. Da boš vedel za hlevsko gorkoto vsak čas, imej v hlevu na primerenem prostoru toplomer. Poleg primerne gorkote pa je skrbeti, da je v hlevu in svinjaku tudi zdrav in čist zrak. Tudi perutnino zavaruj pred mrazom. Kokoši — v primerno toplem, suhem kurniku in pri primernem krmljenju — začnejo nesti

januarja, februarja. — Da se prašiči dobro in hitro spitajo, privošči jim popolen mir, krmi jih redno ob določeni uri s primernimi krmili, ne pokladaj ob vsakem krmljenju enih in istih krmil, da jih ohraniš pri dobrem teku, pokladaj le neobhodno potrebno množino krme, daj jim piti čisto in svežo vodo, skrbi za največjo snago v svinjaku in njegovih posameznih oddelkih.

Travnništvo: Nadaljuj z brananjem, s čiščenjem maha in gnojenjem. Iz kamenitih in zaraščenih travnikov (pašnikov) počisti kamenje in pa iztrebi nepotrebno grmovje. Kjer je po travniku opaziti mnogo gladeža, ga lahko uničiš, ako stopiš nanj, ga pritisneš v stran in potrosiš nanj nekoliko kalijeve soli, na kar navadno kmalu usahne.

Vrtnarstvo: V tem mesecu bo največ dela s prekopavanjem. Če je zemlja primerno suha, prekoplji ali preorji jo. Tudi za napravo in pripravo zimskih gredic je zdaj najbolj primeren čas. Vrhu zimske solate se priporoča napraviti streho iz slame ali sirčja. Streha mora biti odprta proti jugu. Zimski radič, peteršilj in drugo zelenjavo, ki bi lahko trpela radi mraza in slane, pokrij z listjem, sirčjem ali pa lisnatim vejevjem. Proti hudemu mrazu zavij karde s slamo, kateri se s tem vbelijo in na to prodajo. Pripravi za gredice gnoj in kompost. Rastline v gnojnih gredicah včasih zmerno zalij. V času, ko ne zmrzuje, odpri gredice, da pride k rastlinam sveži zrak.

Vinogradništvo: Nadaljuj z delom prejšnjega meseca. Trte lahko obrezuješ, ako ni prehud mraz. Okopavaš jih lahko in gnojiš, če je zemlja suha. Pri okopavanju pazi, da zgornje korenine trtam gladko tik debela odrežeš.

Kletarstvo: Velja skoro isto, kar za prejšnje mesece. Pomni le, da ni dobro za vino, ako hraniš v kleti kislo zelje, kislo repo ali kakšen drug tak pridelek.

Čebelarstvo: Čebele in čebelnjak pusti sedaj lepo na miru. Radi mraza jim ne moreš nič pomagati. Nemir ali razbijanje krog čebelnjaka le škoduje. Pazi pa, da ti umetnega satovja črvi ne končajo, popravi si pokvarjeno orodje in čitaj čebelarke liste. Upaj, da bo prihodnja letina boljša od letošnje.

Sadjarstvo: Če nisi poškopil in namazal dreves, da zatreš razne škodljivce, izvrši to čimprej. Ne zabi na gnoj, ki ga drevje potrebuje. Pomni, da brez gnoja ni sadja. Starejšemu drevju gnojimo z gnojem in gnojnico. Z debel strgajmo mah in lišaje; odstranjujemo vodene poganjke, izrežujmo pregoste vrhove, žagajmo bolne in polomljene veje. Sedaj lahko koplješ jame za nove nasade in pripravljajš potrebne kole.

Cvelličarstvo: Snažimo lepotične grme. Pri tem pazimo posebno na to, da odstranimo star les, ki ne da cvetja. Občutljive trajnice pokrijmo z listjem, če tega nismo še storili. Enako velja za vrtnice, ker ne vemo kakšno bo vreme. — Lahko še posadimo čebulice hijacint in tulipanov, ako nismo tega še storili v novembru. — Gomolje dalij in begonij moramo redno pregledovati in varovati pred plesnobo. Vlažne gomolje obrnimo narobe in jih potrosimo z ogljenim prahom, ki vsrkava preobilo vlago ter zabranjuje plesen in gnilobo. — Sobne rastline zalivajmo prav malo. Varujmo jih prepriha in pregostega menjavanja toplote. Enakomerna toplota najbolj prija sobnim rastlinam.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Šl. 73. — R. B. iz S. povprašuje: Na trtah, ki jih imam na dvorišču, se je v mesecu juliju letošnjega in minulega leta začelo sušiti grozdje in ker je obolelo grozdje odpadalo, se mi je zdelo, da prejeda mogoče peclje kaka žival. Zato sem škropil dvakrat z 3 % tobačnim izvlečkom toda brez uspeha. Zato vas prosim, da mi pojasnite, kdo dela to škodo in kako naj postopam proti tej bolezni.

Odgovor: V kolikor nam je mogoče skedpati iz Vašega vprašanja, gre tu ali za bolezen zvano Cladosporium Roesleri ali pa za Blackrot. Obe bolezni povzročata na grozdju odpadanje suhih jagod in celih grozdov s peclji vred. Seveda delata obe bolezni, ki sta glivične in živalske naravi, škodo tudi na listju in mladikah. Opišite nam kolikor mogoče natančno, kakšno škodo ste še opazili na doličnih trtah, in odgovorili Vam bomo bolj natančno. Vsekakor Vam pa svetujemo, da zdaj pozimi, ko boste obrezali trte, namažete ves enoletni les s 100% raztopino železne galice v vodi. To raztopino pripravite na ta način, da raztopite v litru vrele vode en kg železne galice, ki jo dobite v vsaki mirodilnici. Italijanski se imenuje železna galica solfato di ferro. To sredstvo bo najbrže imelo dober uspeh. Za mazanje rabite navadno cunjó,

Šl. 74. — R. B. iz S. povprašuje: V naši vasi se nekaj prepiramo radi zakona za spuščanje bikov, čeprav ne vemo natančno, če je pri nas na Tržaškem isti zakon v veljavi kakor na Goriškem, o katerem ste navadno pisali v Vašem listu. Zato vas prosim, da mi sporočite, če je enak zakon tudi pri nas na Tržaškem v veljavi.

Odgovor: Na Tržaškem je enak zakon za spuščanje bikov v veljavi kakor pri nas na Goriškem.

Šl. 75. — R. B. v S. vpraša: Imam izza časa vojne neko posojilo pri zasebni stranki v Jugoslaviji. Stranka bi mi rada povrnila to svoto seveda v dinarjih, a jaz tega nočem sprejeti, ker je bilo nekoč v časopisih pisano, da bodo napravili ključ za izplačevanje takih terjatev. Prosim Vas, da mi sporočite, če se je to vprašanje radi ključa že definitivno rešilo ali ne.

Odgovor: Še ne. Sicer pa, če vam stranka ponuja izplačilo Vaše terjatve v dinarjih po današnjem tečaju, storite po našem mnenju dobro, da sprejmete denar.

Šl. 76. — Z. G. v I. vpraša: Kdaj je najboljši čas za obrezovanje, čiščenje in pomlajanje sadnega drevja, ali morda zdaj v jeseni ali pa spomladi?

Odgovor: Najboljši čas za obrezovanje, pomlajenje in čiščenje sadnega drevja je kasna jesen in zgodnja spomlad. Ali obrezujete spomladi, ali v jeseni, to za drevo nima nobenega pomena; le v pozni jeseni se ima navadno več časa za tako delo kakor spomladi, ko je mnogo dela na polju. Obrezuje se lahko sadno drevje tudi pozimi, le preveč mrzlo vreme ne sme biti, ker je takrat les krhek in se rad lomi. Nastale rane zgladite z nožem, ker se zglajene rane lažje celijo.

Šl. 77. — F. B. iz C. vpraša: Na nekaterih jablanah se je naselilo omelo. Ali je omelo škodljivo, in če je, kako ga odpravim?

Odgovor: Omelo je škodljivo, ker se hrani s sokom, ki ga srka iz drevesa. Kjerkoli opazite omelo na sadnem drevju, zatrite ga! To storite najlažje s tem, da ga izrežete precej globoko v les. Nastalo rano zamažite s karbolmejem.

Št. 78. — F. M. v B. vpraša: Ker je pesno seme precej drago, bi rad vedel, kako se to seme prideluje?

Odgovor: Za seme odberite srednje debelo in lepo izrasle pesne gomolje ter jih spravite v suho in ne preveč mrzlo pa tudi ne pretoplo klet. Spomladi v mesecu majem travnu posadite to prezimljeno peso v dobro obdelane in dobro pognojene grede v solnčni legi. Posajeno peso moramo varovali pred slano in zajci s tem, da jo pokrijemo s slamo od jurščaka. Ko požene pesa poldrug čevelj visoka stebela, povežite jo h količkom, da je veter ne polomi. Med rastjo jo večkrat oplejte ter jo končno malo osujete. Ko bo zrnje dozorelo, kar se spozna po porjavenju semena, požanajte stebela in posušite jih v senci. Ko bodo stebela popolnoma suha, omlatite ali osmučite seme.

Št. 79. — R. P. iz K. v Istri vpraša: Ker je pri nas šele zelo malo v navadi, gnojili travnike z umetnimi gnojili, vas prosim, da me poučite, kako se travniki gnojijo z umetnimi gnojili.

Odgovor: Najboljše gnojilo za travnike je Thomasova žindra. Ta se trosi najbolje v kasni jeseni in sicer v količini od 60 kg na 1000 kvadratnih metrov površine. Če pa gnojite spomladi, pa rabite superfosfat v količini od 40 kg na 1000 m² površine. Za težke, vlažne in močne zemlje je boljša Thomasova žindra, za lahke in manj močne zemlje pa superfosfat. Zelo hvaležni so travniki tudi gnojenju s čilskim solitrom. Ta se trosi v kasni spomladi in sicer se potrosi le 10 kg na 1000 m² površine. Mesto čilskega solitra rabite lahko tudi gnojnico.

Št. 80. — R. P. iz K. v Istri vpraša nadalje: Ker bi rad napravil gnojnik za 3 goveda, Vas prosim, da mi svetujete, kako naj naredim gnojnik, da bo ustrezal modernim zahtevam.

Odgovor: Gnojnik napravite obzidan in betoniran, da gnojnica ne bo puščala iz njega, pač pa da se bo vsa stekala v posebno globokejšo in pokrito betonirano jamo, iz katere jo boste izva-

žali na polje. Da se bo gnojnica lažje odtekala v gnojnično jamo, naj bodo tla malo nagnjena proti tej jami. Gnojničnih jam ne smete napraviti preveč globokih, ker to ni potrebno in tudi otežuje nakladanje gnoja na voz. Za tri goveda bo zadostno velika jama, ki bo tri metre široka in ravno toliko dolga. Napravite jo kje v senci in ne lakem mestu, da bi se v njo stekale vode.

Vi pišete tudi, da ste v tamkajšnjem kraju v kmetijstvu zelo nazaj in si želite, da bi se Vam poslal kmetijski učitelj, da bi vas kaj poučil. Zelo je lepa želja to in tudi izpolnila se Vam bo najbrž, ako se obrnete na vaš poteštat s prošnjo, da on zaprosi na pristojnem mestu, da Vas obišče kmetijski učitelj. Ker se pa ta nikakor ne bo mogel muditi dolgo v Vašem kraju, Vam priporočam čitanje in razširjenje našega lista.

Št. 81. — Nekdo iz tržaške okolice vpraša: Na vrtu v bližini sosedove hiše hočem napraviti gnojnik, a sosed se temu protivi in mi pravi, da ga tam nikakor ne smem napraviti. Ali je res kakšna poslava, ki zabranjuje napraviti gnojnik na lastni zemlji, kjer hoče posestnik zemlje?

Odgovor: Res je! Vi ne smete napraviti gnojnika tik ob sosedovi hiši, kjer je to iz zdravstvenih razlogov prepovedano. Da pa se ne boste prepirali med seboj, je najbolje, da se obrnete na poteštat, ki bo poslal komisijo na ogled, da določi mesto, kjer lahko napravite gnojnik, ne da bi prišli v navskriž s sosedom in postavo.

Št. 82. — C. I. iz B. se toži, da se plačuje premalo za grampo in vprašuje, če bi se grampa dala v kako drugo svrho uporabiti.

Odgovor: Radi visokega kurza našega denarja, je letoš cena grampi zelo nizka. Nam ni znano, če bi se dala grampa uporabljati v domačem gospodinjstvu v kako drugo svrho nego za prodajo.

Št. 83. — I. Č. iz H. vpraša, s kakšnim gnojilom in ob katerem času naj gnojim pšenico, ki sem jo vsejal na njivo, ki ni bila že več let obdelana.

Odgovor: Pšenici pognojite zdaj v jeseni s superfosfatom in sicer raztresite 40 kg tega gnojila na 1000 m² površine. Še bolj važno je gnojenje spomladi, ko pšenica začne vnovič poganjati, s čilskim solitrom. Deset do petnajst kg tega

gnojila zadostuje za 1000 m² površine. Več čilskega solitra splošno ne smete raztrositi, ker bi ožgalo pšenico. Če boste tako ravnali, boste imeli krasno pšenico, seveda če ste jo tudi drugače prav vsejali.

PRAKTIČNE DROBTINICE

Kako obvarujemo mlado sadno drevje pred zajci?

Zajci delajo pozimi, ko jim primanjkuje drugega živeža, veliko škodo na mladem sadnem drevju, ker mu ogledajo lubad. Koliko sadnega drevja, posebno daleč na polju ali pa v bližini gozdov, se posuši, ker mu zajec ogleda okoli in okoli stebela lubad. Te škode se obvarujemo na ta način, da drevesca okoli stebel ogradimo s trnjem ali s slamo od turščice. Seveda moramo napraviti to ograjo precej visoko, ker računati moramo tudi na sneg, ker ob visokem snegu zajec segne lahko visoko in ogleda steblo lahko visoko gori do krone. Če je pa škoda že napravljena, moramo vse od glodanja nastale rane zgladiti z nožem in jih zamazati s cepilnim voskom ali pa s 30% raztopino anti-parassifa v vodi.

Kako napravimo dober gnoj mešanec ali tako zvani kompost?

Vse odpadke, kakor n. pr. hišne smeti, stare cunje, tropine, kokošje perje, pleve, parklje, kosti itd. zlagamo na en kup kje na skrivnem mestu. Ta kup večkrat premečemo z lopato in ga tudi polijemo z gnojnico. Čez eno ali dve leti bo iz teh odpadkov nastal odličen gnoj, ki je zlasti prepotraben in prekoristen pri zasajanju mladega sadnega drevja in trti. Če nimamo posebne uporabe za pepel, lahko tudi pepel stavimo na ta kup. Kdor hoče imeti prav dober kompost, mora delati dva kupa; v enem letu enega, v drugem drugega. Na ta način bo imel vedno zrel in dobro preperel kom-

post in v njem se ne bodo nahajale še ne razpadle snovi. Splošno je dobro kompost pred uporabo presejali čez mrežo. Na ta način se ločijo iz njega vsi večji še nerazpadli predmeti, kakor parklji, čevlji in splošno vse snovi, ki dolgo ne razpadejo.

Kako zabiješ žebelj z lahko v les?

Preden začneš zabijati žebelj v les, namaži ga z milom. Potem se da žebelj laže zabiti in tudi les ne počni.

Kadar se rog sname ali zlomi.

Rog se pri rogati živini sname, če odpade samo rog in ne rožna kost z njim. Če se pa rog zlomi, se odlomi z rožno kostjo vred.

Izbirajte za prodaj namenjeno sadje!

Če hočeš dobiti za sadje mnogo več nego dobiš navadno, je treba, da sadje, preden ga neseš na trg, skrbno prebereš. Torej deni v košare vsako vrsto ali sorto zase ter nikar ne slavi raznih vrst skupaj, kajti za mešanico raznih vrst dobiš bore malo. Razun tega razvrsti sadje natančno po velikosti in lepoti.

Dobra maža za sode, ki puščajo. Raztopi v kozici nad žerjavico 60 delov prašičje masti, 33 delov voska in dodaj temu 40 delov navadne soli. Ko se je vse to raztopilo, dodaj raztopini med neprestanim mešanjem 40 delov presejanega pepela. S tem mazilom, dokler je še gorko, zamaži sod ali drugo leseno posodo povsod, kjer veš, da pušča. Preden puščajoče mesto zama-

žeš, ga najprej dobro posuši. Najbolje storiš, če zamažeš posodo, ko je suha. Kadar se mazilo strdi, zamaži razpoklino tako, da niti zrak ne more prodirati skozi njo.

Tomaževa žlindra in kajnit se sprimeta v kepe, ako se hranila v kakem vlažnem prostoru. Na redilnih snoveh, ki jih imata v sebi, kakor Tomaževa žlindra na fosforovi kislini in kajnit na kaliju, sicer ne izgubita, vendar se v kepah ne moreta rabiti pravilno za gnojenje, zato se morejo te kepe najprej razdrobiti.

Kdaj je gnojili s Tomaževo žlindro? Izprva se je mislilo, da mora ležati Tomaževa žlindra več časa v zemlji, da se lažje raztopi in marsikateri misli še dandanes, da se mora trositi le v jeseni, če se hoče imeti kaj uspeha, a dokazano je, da se uspeh doseže, čeprav bi se raztrosila namesto pozimi pri ozimni šele spomladi, kar po vrhu setve ter se dosežejo izborni uspehi.

Na travnikih in pašnikih se priporoča, rastrositi žlindro takoj po prvi košnji poleti ali pa v jeseni po drugi košnji; trosi se pa lahko skozi vso jesen in zimo, če je vreme zato primerno, a tudi spomladi ko se zemlja odtaja. Na polju zadošča, če se raztrosi žlindra v jeseni ali spomladi in nato podorje. Raztrosi se lahko tudi po preorani njivi, samo je treba podvleči jo potem z brano.

Kako se mora pripraviti korenstvo za krmo? Živina žre sicer peso, repo in korenje tudi, če ni razrezano, vendar je bolje, če se isto razreže in pomeša med drugo manj tečno krmo. Če se korenstvo razreže, se ni bati, da bi pogoltnila živina kar celo ali se pri tem celo morda zadavila, ker je nekako primorana, prežvečiti poprej. Razreže se lahko s krivcem na tanjše in daljše razrezke, kdor pa ima več glav živine, stori najbolje, če si nabavi stroj za rezanje korenstva. Razreže naj se vsakikrat le toliko, kolikor se istega dne

porabi, kajti razrezano korenstvo, če dalj časa stoji, rado gnije in plesni in takšno živini potem škoduje.

Pobijanje krvave uši na jablanah. V predzadnji številki našega lista smo obvestili, da je dobiti zajedavca krvave uši *Aphelenus mali* pri patološkem poizkuševališču v Firencah. Zdaj nas pa obvešča lukajšnja kmetijska poštovalna šola, da dotično poizkuševališče ne razdeljuje več tega zajedavca, ampak da se ta lahko dobi pri njej sami. To je še bolj prikladno in upamo, da se bo prav mnogo naših kmetovalcev obrnilo na goriško kmetijsko poštovalno šolo. Naslov za pisma je: *Cattedra Ambulante di Agricoltura, Gorizia, Via Trieste N. 43.* — **Kmetovalci poslužite se ugodne prilike!**

Kako se sušijo smokve?

Kako se delajo »cukrane smokve«? Smokve nabiraj v ta namen popoldne, proti večeru, ko so nekoliko bolj uvele. Doma jih deni v rešeto ali pa v refo in jih moraš tu razgrniti samo v eno plast. Nato najdeš kje kako staro kad, ki služi morda za perilo ali pa tudi za grozdje. Na dno te kadi deni v kaki črepinji ali stari kozici nekoliko žarečega oglja in ga potresi z žlico zmletega žvepla. Takoj nato deni rešeto s smokvami vrh dima ter ga tu pritrdi. To rešeto ne sme segati seveda do oglja, da se ne zažge. Vrh prvega rešeta se lahko dene drugo, tretje. Kad naj se pogrne potem z lesenim pokrovom ali s kako vrečo. V tem dimu je treba pustiti smokve toliko časa, da popolnoma zbelijo. Če se je oglje pred časom zadušilo, je treba kajenje ponoviti. Okajene smokve se denejo nato na les in se tu posušijo. Ko so dovolj suhe, se stisnejo v pogačice ter se nabodejo na olupljeno šibico. To je jako pripravo delo, ki ga opravi lahko vsak kmet ali pa tudi vsaka gospodinja brez vsakih stroškov. Kdor ima mnogo smokve, temu priporočamo, naj si zbije za kajenje zaboji, v katerem pa ne sme biti razpok. V spodnjem delu zaboja so vratca, skozi katera se lahko porine posodica z žarečim ogljem v zaboji. Smokve je treba

razgrnili na primerno velike lese, ki naj se spletejo iz tankih šib, iz vrbovja ali žice. Te lese naj se postavijo v zaboj ena vrh druge, in sicer najbolje na kline, ki se položijo na zarezan stebrič, ki je pritrjen na oglu zaboja. Da ne uhaja žvepleni dim iz zaboja, je potreben seveda na vrhu pokrov, ki dobro zapira. Ta dim je namreč ono sredstvo, ki ovira, da se smokve pri sušenju ne pokvarijo. Naše »cukrane smokve« sicer niso tako sladke kakor so dalmatinske in grške, vendar so prav dober prigrizek. Kdor hoče torej napraviti svojim mladim pozimi veselje, ta naj poskusi s sušenjem smokey in gošovo bo opravljal to delo potem vsako leto.

Kako se priučti krava na to, da pustiti tele sesati?

Mnogo je takih krav, ki ne pustijo, da bi jih tele sesalo in ga zato brčnejo z nogo vstran, kakor hitro prime tele za

sesec. Taka krava dá hlevskim poslom mnogo opravila in truda, kajti morajo jo držati s silo, če hočejo, da bo tele sesalo. Včasih izgubijo pa tudi posli potrpljenje in če krava ne miruje, jo namlatijo na prav sirov način. Da se krava teletu privadi, se priporoča naslednje: Vzame naj se kos vrvi, na enem koncu naj se napravi zanka in naj se dene kravi krog smrčka na gobec. Nato naj se prime za drug konec vrvi in naj se vleče tako močno, da upogne krava glavo na stran. To pa naj se dela tako, da krava pri tem preveč ne trpi. Ta konec vrvi naj se potem zveže okrog repovega korena. Sedaj naj se pripelje fele h kravi od one strani, kamor ima krava glavo obrnjeno, da ga krava vidi, ko sesa. Če tako ravnša s kravo, bo fele polagoma spoznala, na drugi strani pa se tudi ne zgame, ker jo takoj zaboli ali na repu ali na gobcu. Po treh ali štirih dneh bo krava mirno stala in bo pustila teletu sesati.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Neprijetni duh kozjega mleka.

Kozje mleko, ki ima navadno neprijeten duh, bo popolnoma brez vsakega slabega duha, če bomo upoštevali pri kozjereji sledeča navodila: 1) Skrbeti moramo, da bo koza vedno čista. V ta namen jo moramo večkrat očediti in oprati z vodo, v kateri smo raztopili prav malo sode. 2) Ne polagajmo kozi nikdar krme, ki ima slab duh po plesnivosti ali po čem drugem. 3) Spuščajmo kozo kolikor več mogoče na prosto in skrbimo za zračno in snažno slajo ter ležišče, ki ga moramo vsak dan skidati. 4) Pred vsako molžo umijemo vime s toplo vodo in držimo golido (žehtar) vedno zelo snažno. 5) Takoj po molži precedimo mleko skozi gosto sito.

Zakaj ne rabite krav za vožnjo?

Pri nas je marsikaterega večjega in tudi manjšega posestnika sram voziti s kravami. Tako sramovanje pa je

zelo nespametno in otročje, ker marsikateri manjši kmet bi lahko opravljal skoraj vso svojo vožnjo s kravami. Na ta način bi mu ne bilo potreba, držati vole, ki veliko dni preležijo v hlevu in žrejo seno skoraj brez vsake koristi. Koliko kmetovalcev je, ki so si vole nabavili lanskega leta, ko so bili dragi, in jih morajo zdaj radi nizkih cen živine dati mnogo pod ceno, katero so plačali zanje lansko leto, ko so jih kupili. Koliko zgubijo v denarju in koliko jih je stala krma in oskrba volov! Če bi bili takrat mesto volov kupili krave, bi te použito krmo plačale z mlekom in teletu in poleg tega bi bile lahko kaj vozile. Če bi ne bilo ravno bogve kakšnega dobička z njimi, bi vsaj škode ne imel, kakor jo ima z volmi. Ne preveč dolgotrajna in bolj lahka vožnja kravam prav nič ne škodi, ampak jim celo koristi, ker se žival pri vožnji sprehodi in naužije svežega zraka. Če dajo krave ob vožnjih dneh kaj manj mleka, je pa zato mleko bolj

gosto in mastno. Da bi pa mlečnost v vsakem oziru ne lrpela, moramo krave, ki vozijo, bolje in obilnejše krmiti. Krave lahko uporabljamo vedno za lahko vožnjo; le par mesecev pred telitvijo in nekaj tednov po telitvi jih ne smemo zapregati. Kmetovalci, bodite pametni in ne ozirajte se na to, kaj rečejo drugi, ampak storite to, kar vam lastna korist veva ter opravljajte lahko vožnjo s kravami!

Ne barvajite črnih vin s prepovedanimi sredstvi!

Med vsemi sredstvi, ki še rabijo več ali manj uspešno za barvanje črnih vin, je edino enocijanina, ki je prirodna vinska barva, ki se pridobiva iz grozdja, po vinskem zakonu dovoljena. Vsa druga sredstva so, kakor rečeno, prepovedana in to ne le v smislu vinskega zakona, ampak tudi v smislu zakona o živilih, ker so večinoma vse te barve zdravju škodljive in povzročajo grižo. Enocijanino se prodaja v tekočini in jo je treba od $\frac{1}{2}$ do 1 kg na vsak hl vina. Enocijanino dobite pri tvrdki »Vino-*agraria*« v Gorici.

Kokoši je treba odbirati. Dobra kokoš znese v celem življenju 600 jajc. Največ jih znese v drugem, tretjem in četrtem letu svojega življenja. Če se je izvalila kokoš zgodaj spomladi, znese lahko že v prvem letu kakih 30 jajc, a te so večinoma drobne in nesposobne za pokladanje. V drugem, tretjem in četrtem letu znese kokoš približno po 130 jajc. Toraj znese v prvih štirih letih skupaj kakih 400 jajc. Po četrtem letu pa ponehava in sicer se računa na naslednjih 6 let skupaj 200 jajc. Svetuje se torej gospodinjam, naj kokoši po četrtem letu zakoljejo ali pa prodajo, ker se ne izplača rediti jih dalje.

Koliko vode potrebujejo posamezne domače živali? Računa se, da potrebujejo na vsak kg suhe klaje in sicer: konji in ovce 2 — 3 litre, voli 4 — 5 litrov, krave 5 — 6 litrov in prašiči 7 — 8

litrov vode. O vsakem letnem času je skrbeti za to, da živina ne dobi premrzle vode, ker jim je takšna le v kvar. Zlasti brejo živino treba varovati premrzle vode, ker po njej rada zavrže.

Cnemoglost živine vsled stradanja. V krajih, kjer je živinoreja na najnižji stopinji, se prigodi, da dobijo živali tako malo ali tako slabe krme, da zmršavajo do kosti in da izgubijo tretjino in še več svoje teže. Dalje izgubi živina dlako po vsem životu ali le po posameznih delih, koža ji postane trda in je posuta s sivimi luskinami. Tudi ušiva rada postane in se drga in češe, ker jo srbi koža. Največkrat se zgodi to pozimi; spomladi pa se živina na dobri, sveži travi zopet popravi, ako je tega časa dočakala. — Tako zanemarjene živali, ako so drugače zdrave, je treba dobro čistiti, izmivati z milnico in dajati v malih in pogostih obrokih (ne mnogo naenkrat) dobre, tečne in lahko prebavne krme.

Stari rimski pisatelj, ki je znal ceniti pravilno obrezovanje sadnega drevja.

Glasoviti pisatelj v stari rimljanski dobi po imenu Columella piše nekod: Obdelovati sadno drevje se pravi prositi ga, da bi rodilo, gnojiti mu, znači siliti ga k rodovitnosti, a obrezovati ga, se pravi prisiliti ga k rodovitnosti. Ta nauk je star že 2000 let in še danes ga le malo kmetovalcev upošteva. To je jasen dokaz, kako trdovratno konservativen je kmet!

Katera umetna gnojila se smejo mešati med seboj in katera ne?

Superfosfata se ne sme mešati s Tomaževovo žlindro in kalijem, z drugimi gnojili se lahko meša, kadarkoli se hoče. — Tomaževa žlindra se ne sme mešati s superfosfatom, hlevskim gnojem in žveplenokislím amonijakom, meša se pa lahko vsak čas s čilskim solitarjem in kalijem, s kajnitom in s kalijevo soljo se sme mešati samo tik pred uporabo. — Hlevski gnoj se ne sme mešati s Tomaževovo žlindro in kalijem, meša se pa lahko vsak čas s superfosfatom, s kajnitom, s

čilskim solitarjem, s kalijevo soljo in z žveplenokislím amonijakom. — Kajnit se lahko meša, kadar se hoče, s superfosfatom, s hlevskim gnojem, s čilskim solitarjem, s kalijevo soljo in z žveplenokislím amonijakom; s Tomaževo žlindro in s kalijem pa le tik pred uporabo. — Čilski solitar se lahko vsak čas meša s superfosfatom, s Tomaževo žlindro, s hlevskim gnojem, s kajnitom, s kalijevo soljo in z žveplenokislím amonijakom. — Kalijeva sol se lahko meša vsak čas s superfosfatom, s hlevskim gnojem, s kajnitom, s čilskim solitarjem in z žveplenokislím amonijakom; s Tomaževo žlindro in s kalijem pa le tik pred uporabo. — Žveplenokislí amonijak se ne sme mešati s Tomaževo žlindro in s kalijem, sme se pa mešati vsak čas s superfosfatom, s hlevskim gnojem, s kajnitom, s čilskim solitarjem in s kalijevo soljo. — Kalij se ne sme mešati s superfosfatom, s hlevskim gnojem in z žveplenokislím amonijakom; s Tomaževo žlindro in s čilskim solitarjem se lahko meša vsak čas; s kajnitom in s kalijevo soljo pa se sme mešati le tik pred uporabo.

Grah.

Grah se seje zelo zgodaj spomladi, čim vreme dopušča in zemlja ni zmrznjena. V goriški okolici sejejo grah tudi v novembru in decembru. Setev se lahko po potrebi ponavlja, ali vendar se grah ne sme sejati prepozno, ker grahu vro-

čina škodi; tudi plesen ga poleti močno napada. Ob zgodnji selvi se sejejo zgodnje in nizke vrste graha, za pozno pa bolj visoke in kasnejše vrste. Te niso tudi toliko občutljive proti vročini in boleznim, kot so nizke vrste graha. Grah se seje v vrste 30 cm vrsta od vrste, 6–7 cm globoko in 4–6 cm vsaksebi. Vsejani grah je pazljivo pokriti z zemljo in potem je dobro zemljo nekoliko potisniti z desko ali valjarjem. To pritiskanje zemlje je radi tega potrebno, ker grah, ko klije, sili na površje, kjer ga potem pojedjo ptiče. Poleg tega je tudi zelo priporočljivo pokriti zemljišče po dokončani selvi s suhim dračjem. To dračje ostane tu toliko časa, dokler grah ne izkali. Kadar grah, visoke vrste, doseže višočino od 15 cm, se mu postavi dračje za oporo.

Smrlna kosa. — V Repentabru na Krasu je umrl 4. nov. nadučitelj Josip Ravbar. V nadaljevalni kmetijski šoli je poučeval kmetijstvo, bil je dober učitelj, idealen čebelar in res blaga duša. Mit njegovi duši!

V nedeljo dne 6. novembra je po hudi bolezni preminula gospa Marija Dominko roj. Budau, žena ravnatelja deželne kmetijske šole v pokoju, tajnika Goriškega kmetijskega društva in odgovornega urednika našemu listu. Pokojnici naj sveti večna luč, razžaloščeni družini in posebno težko prizadetemu g. Viljemu pa naše najiskrenejše sožalje!

Odlikovano tisk. podjetje L. Lukežič, Gorica. — Odgovorni urednik: Ravnatelj Viljem Dominko.

MIRODIZNICA (drogerija) „DIANA“

Gorica - Via Rastello N. 27

Na drobno in debelo!

Zaloga raznovrstnih kemičnih proizvodov - medicinalnih zelišč - subih in oljnatih barv - firnežev - čopičev - ščeti - toaletnega in navadnega mila - čistil in pripomočkov za vino - sirišča, tekočega in v prahu — bakrene in železne galice - žvepla - čilskega solitra - zamaškov - cevi in drugih izdelkov iz kavčuka itd.

Blago prvovrstno, cene zmerne, postrežba točna in solidna, za kar jamči in se priporoča

Anton Mervič, lastnik.